

GASETA DE LLETRES

MARÇ DE 1956

Suplement literari de **La Nova Revista**

ANY I — NÚM. 2

EL VERS I LA POESIA

LES LITERATURES nacionals d'arreu acusen la crisi dels ideals que, d'alguna manera, informen el nostre món occidental i la contrapart de tot allò que se li oposa en idees i sentiments. Sembla que tot hagi quedat pendent d'explicacions finals, definitives, i que deliberadament s'ajorni l'instant d'aquesta comunicació. Però ¿existeix la possibilitat de justificar la línia sinuosa d'un front en el qual posicions vitals es defensaven amb armes enemigues? ¿Podrà la democràcia raonar el seu ajut a dictadures per a subsistir? I el comunisme, ¿trobarà l'accent de convicció necessari per a rectificar l'error de pretendre la llibertat empresonant el pensament? ¿Podran algunes jerarquies dels moviments religiosos més invocats en l'esperança donar validesa a llur reiterada separació de les essències més pures del cristianisme? El feixisme mateix, batent-se en retirada després d'una derrota més aparent que real, ¿podrà sobreviure a la fingida adopció de sistema parlamentaris i altres enginys de l'aparell democràtic?

La resposta en suspens a totes aquestes preguntes, engendra un escepticisme que en la creació literària es reflecteix donant vigència a l'antiheroi, procurant (en un patètic, múltiple i desesperat esforç) definir un ésser per naturalesa indefinible: l'home dividit de la nostra època, reclamat i al mateix temps repel·lit per dogmes en permanent contradicció. D'antuvi, sorgeix el cansament per a una lluita que es planteja amb retorns abans de les partides, de resultat indecís perquè ho és també el combat primer i les primeres escames.

Per fatiga, no pas en la tria sinó en la militància, l'home actual (l'escriptor, en conseqüència) gira l'esguard cap a un nou humanisme, que per la falta d'una fe absoluta, per la impossibilitat d'un candor que estableixi la fiança d'una puresa inicial, es converteix en el neorealisme del nostre temps, una mica baix per pretesa sinceritat, una mica groller intentant la fixació dels valors més primaris. De bones a primeres, aquesta posició dóna naixença a una literatura angoixada, amar-

ga i paradoxalment inhumana. Les obres creades sota aquest signe, atreuen al principi en virtut del mateix interès elemental i negatiu que desvetllen les notes roges dels periòdics i els fets de carrer impregnats de truculència. Hi ha un aspecte que repugna d'una manera tan evident en aquesta literatura, que s'intenta redimir-la més endavant amb l'ajut de la poesia, a la qual ja han estat confiades en altres moments missions salvadores en darrera instància. I és que, efectivament, en el pitjor dels casos la poesia sempre salva quelcom i en establir contrast amb aquesta visió cruel i aquesta mutilada esperança, origina un element emotiu d'autèntica força, però no de grandesa veritable. Perquè més que convèncer l'home que el somni pot descendir ran de terra, cal fer-li sentir que ell pot elevar-se fins al somni, miracle en el qual excel·leix la poesia.

És possible que el teatre, particularment el millor teatre europeu, hagi emprès la reacció contra la tristesa, oposant al neorealisme un neosimbolisme ple de llum. És evident que aquestes definicions són parcials i objectables, però s'han d'intentar per a establir l'entesa. És evident, també, que el dubte i el desenganx fan desconfiar de la vàlua de les idees per a confiar únicament en la bondat dels homes que les propaguin o les sentin i per tant comencin a merèixer més atenció les obres que les tendències.

A desgrat de tot, hi ha un gran anhel de creure, o de tornar a creure. Després d'enormes esforços doctrinals i estadístics per a demostrar que l'home ha de tocar de peus a terra i acceptar amb resignació el seu paper biològicament animal, s'inicia un retorn als símbols com a vehicle d'evasió.

Pot ésser que els esforços doctrinals esmentats, i el desencís sofert, hagin aconseguit que baixin a tot el món els tiratges dels llibres de versos, però no han pogut evitar que la poesia intenti aquest nou triomf amb unes infinites probabilitats d'èxit.

PERE CALDERS